

พระราชบัญญัติ
เครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน
พุทธศักราช 2478

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 20 สิงหาคม พุทธศักราช 2478)
น.อ.อาทิตย์ทิพอาภา ร.น.
เจ้าพระยายมราช
พล.อ.เจ้าพระยาทิชเชนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ 26 ธันวาคม พุทธศักราช 2478
เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรจะปรับปรุงกฎหมายอันว่าด้วยเครื่อง
แบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่าย
พลเรือน พุทธศักราช 2478"

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้
แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 คำว่า "ข้าราชการฝ่ายพลเรือน" ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้หมายความ
ถึง ข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงกลาโหมและข้าราชการตุลาการ

มาตรา 5 เครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน หมายถึง เครื่องแบบแต่งกายทั้ง
หลายที่ได้กำหนดให้แต่ง รวมทั้งเครื่องหมายตำแหน่ง สังกัด หรือเครื่องหมายอื่น ๆ ตลอดจนสิ่งประกอบ
เครื่องแบบอย่างอื่นด้วย

มาตรา 6 ลักษณะ ชนิด และประเภทของเครื่องแบบตามมาตรา 5 จะสมควร
อย่างไรและจะต้องแต่งเมื่อไรโดยเงื่อนไขอย่างไร ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎหรือข้อบังคับ ซึ่งออกตามความ
ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 7 ให้นายกรัฐมนตรี มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
และให้มีอำนาจออกกฎ หรือข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎ หรือข้อบังคับนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ตามมติคณะรัฐมนตรี)

พระยามติศาสตร์ไพศาลย์

รัฐมนตรี

กฎสำนักนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 71 (พ.ศ. 2523)

ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน

พุทธศักราช 2478

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478 นายกรัฐมนตรีออกกฎสำนักนายกรัฐมนตรีไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิกความใน ส่วนที่ 1 ของกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ออกตามความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478 ลงวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2478 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 70 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ส่วนที่ 1

เครื่องแบบทั่วไป

ข้อ 1 เครื่องแบบข้าราชการประจำการทั่วไป ให้มี 2 ชนิด คือ

1.1 เครื่องแบบปฏิบัติราชการ มี 2 ประเภท

ก. เครื่องแบบสีกากีคอพับ

ข. เครื่องแบบสีกากีคอเบาะ

1.2 เครื่องแบบพิธีการมี 5 ประเภท

ก. เครื่องแบบปกติขาว

ข. เครื่องแบบปกติกากีคอตั้ง

ค. เครื่องแบบครึ่งยศ

ง. เครื่องแบบเต็มยศ

จ. เครื่องแบบสโมสร

ข้อ 2 ภายใต้ข้อบังคับแห่งข้อ 3 และข้อ 4

2.1 เครื่องแบบปกติราชการ ประกอบด้วย

(1) หมวก

ข้าราชการชายให้ใช้หมวกได้ 2 แบบ

แบบที่ 1 หมวกทรงหม้อตาลสีกากี กะบังหน้าทำด้วยหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ สายรัดคางหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ มีดุมโลหะสีทองครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ 1 ดุม ผ้าพันหมวกสีกากี ที่หน้าหมวกติดครุฑพ่าห์ในบัวกระหนกทำด้วยโลหะสีทอง สูง 6.5 เซนติเมตร

แบบที่ 2 หมวกแก๊ปทรงอ่อนสีกากี หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักด้นสีทอง สูง 4.5 เซนติเมตร

ข้าราชการหญิงให้ใช้หมวกได้ 3 แบบ

แบบที่ 1 อนุโลมตามแบบหมวกของข้าราชการชาย แต่เป็นทรงอ่อน

แบบที่ 2 หมวกแก๊ปทรงอ่อนทับปีกสีกากี สายรัดคางสีทองกว้าง 1 เซนติเมตร มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ 1 ดุม ผ้าพันหมวกสีกากี หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักด้นสีทองสูง 4.5 เซนติเมตร บนหมอนสีกากี

แบบที่ 3 หมวกหนีบสีกาก็ ด้านหน้ามีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ขนาดเล็ก 2 ดุม ติดซ้อนกัน มีตราครุฑพ่าห์ในบัวกระหนกสูง 4.5 เซนติเมตร ติดที่ด้านซ้ายเหนือขอบ หมวก ห่างจากมุมทับด้านหน้าหมวกประมาณ 4 เซนติเมตร

การสวมหมวกให้สวมในโอกาสอันควร

(2) เสื้อ

ข้าราชการชายให้ใช้เสื้อได้ 2 แบบ

แบบที่ 1 เสื้อคอพับสีประเภทสีกาก็แขนยาวรัดข้อมือ มีดุมที่ข้อมือ ข้างละ 1 ดุม หรือแขนสั้น มีกระเป๋ายีบติดที่หน้าอกเสื้อข้างละ 1 กระเป๋า เป็นกระเป๋าสีมีแถบอยู่ตรง กลางตามทางดิ่งกว้าง 3.5 เซนติเมตร มีใบปกกระเป๋ารูปมนชายกลางแหลมหรือเป็นกระเป๋าสีชนิดไม่มี แถบกลางกระเป๋าและใบปกกระเป๋าเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุมกระเป๋าและมุมปกกระเป๋าเป็นรูปตัดพองาม ที่ปากกระเป๋าทั้งสองข้างติดดุมข้างละหนึ่งดุม สำหรับขัดใบปกกระเป๋า ตัวเสื้อผ่าอกตลอด มีสาค กว้าง 3.5 เซนติเมตร ติดดุมตามแนวอกเสื้อ 5 ดุม ระยะห่างกันพอสมควร และติดเครื่องหมายสังกัดที่ปก คอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทราวุธสีเดียวกับเสื้อยาวตามความยาวของบ่า เย็บติดกับ เสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้าง 4 เซนติเมตร ด้านคอกว้าง 3 เซนติเมตร ตอนปลายขัดดุมติดกับตัวเสื้อ

ในโอกาสไปงานพิธี ให้ใช้เสื้อเชิ้ตแขนยาว ผูกผ้าพันคอสีดำเงื่อนกลา สีสอดชายผ้าผูกคอไว้ภายในเสื้อภายใต้ดุมเม็ดที่สอง

แบบที่ 2 เสื้อคอเบาะปล่อยเอว แบบคอตั้ง สีประเภทสีกาก็แขนสั้น ตัว เสื้อผ่าอกตลอด มีดุมที่อกเสื้อ 4 ดุม มีกระเป๋ายีบติดภายนอกเป็นกระเป๋ายิบและล่างอย่างละสอง กระเป๋า กระเป๋ายิบมีใบปกมนชายกลางแหลมมีแถบกว้าง 3.5 เซนติเมตร ตรงกึ่งกลางกระเป๋าทางดิ่ง กระเป๋าล่างเป็นกระเป๋ายิบมีใบปกรูปตัดที่ฝากระเป๋าทั้งสองกระเป๋า ติดดุมข้างละ 1 ดุม สำหรับขัดกับ ใบปกกระเป๋า ที่เอวด้านหลังคาดด้วยผ้าสีเดียวกับเสื้อขนาดกว้าง 5 เซนติเมตร ชายเสื้อที่ตะเข็บกลาง หลังเปิดไว้ถึงผ้าคาดเอว ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง

ให้ใช้เสื้อแบบที่ 2 แทนเสื้อแบบที่ 1 ในโอกาสอันควร

ดุมที่ใช้กับเสื้อทั้งสองแบบมีลักษณะเป็นรูปกลมแบนทำด้วยวัสดุสีเดียวกับเสื้อ

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับแพรแถบเครื่องราช อิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋ายิบซ้าย

ข้าราชการหญิง ให้ใช้เสื้อได้ 4 แบบ

แบบที่ 2 เสื้อคอพับสีประเภทสีกาก็ สีอ่อนกว่ากระโปรงหรือสีเดียวกับ กระโปรง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ มีสาคกว้างประมาณ 2.5 เซนติเมตร แขนยาวรัดข้อมือ ขอบปลายแขนกว้าง ประมาณ 5 เซนติเมตร หรือแขนสั้น เนื้อข้อศอกเล็กน้อย ตลบชาย กว้างประมาณ 5 เซนติเมตร เดินคิ้ว ด้านหน้าเสื้อต่อจากเส้นบ่า มีตะเข็บผ่านกลางอกยาวตลอดตัวทั้งสองด้าน มีดุม 5 ดุม ด้านหลังจากเส้น ต่อบ่าหลัง มีตะเข็บตามตัวเสื้อทั้งสองด้านเขียนเดียวกับด้านหน้า ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อ ด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทราวุธสีเดียวกับเสื้อ ยามตามความยาวของบ่าเย็บติดกับเสื้อ เหนือบ่าทั้งสองข้าง จากไหล่ไปคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้าง 4 เซนติเมตร ด้านคอกว้าง 3 เซนติเมตร ตอน ปลายขัดดุมติดกับตัวเสื้อ การสวม สอดชายเสื้อไว้ในขอบกระโปรง

แบบที่ 3 เลื้อยคอบทပ်ปล่อยเอว สีประเภทสีกากี สีเดียวกับกระโปรงหรือกางเกง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ ไม่มีสحاب ด้านหน้ามีคิ้วตามสحاب มีดุม 4 ดุม แขนยาวหรือแขนสั้น ตลบชายกว้างประมาณ 5 เซนติเมตร มีคิ้วหน้าหลังเช่นเดียวกับแบบที่ 2 และมีเส้นแนวตะเข็บเช่นเดียวกับแบบที่ 2 ทั้งหน้าหลัง ความยาวของเสื้อให้คลุมสะโพกพองาม ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทรรณูสีเดียวกับเสื้อ ยาวตามความยาวของบ่า เย็บติดกับเสื้อ เนื้อบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอปลายมน ด้านไหล่กว้าง 4 เซนติเมตร ด้านคอกว้าง 3 เซนติเมตร ตอนปลายขัดดุมติดกับตัวเสื้อ

แบบที่ 4 เลื้อยคอเบาะปล่อยเอว สีประเภทสีกากี สีเดียวกับกระโปรงหรือกางเกง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ ไม่มีสحاب แขนยาวจรดข้อมือหรือแขนสั้นเนื้อคอเล็กน้อย ตลบชายกว้างประมาณ 5 เซนติเมตร ด้านหน้าเป็นคิ้วตามสحاب ดุม 3 ดุม ต่อด้านหน้าและด้านหลังยาวตามตัว ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอคอเบาะทั้งสองข้าง และมีกระเป๋าล่างข้างละ 1 กระเป๋า เป็นกระเป๋าคอเฉียงเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋า

ดุมที่ใช้กับเสื้อแบบที่ 2, 3 และ 4 เป็นดุมสีน้ำตาล สีเดียวกับสีเสื้อ

การสวมเสื้อแบบที่ 3 และแบบที่ 4 ให้ปล่อยชายเสื้อทับกระโปรงหรือกางเกง และคาดเข็มขัดตาม (5) แบบที่ 2 ทับเอวเสื้อ

ในโอกาสไปงานพิธี ให้ใช้เสื้อแบบที่ 1 หรือแบบที่ 2 โดยใช้เสื้อเชิ้ตแขนยาว ผูกผ่าผูกคอสีดำนกกลาสี สอดชายผ่าผูกคอไว้ภายในเสื้อได้ดุมเม็ดที่สอง

ผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้ายด้วย

(3) อินทรรณู ให้ใช้อินทรรณูอ่อน มีเครื่องหมายตำแหน่งบนอินทรรณูดังต่อไปนี้

ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรี มีแถบกว้าง 3 เซนติเมตร ดทางด้านอินทรรณู 1 แถบ และแถบกว้าง 1 เซนติเมตร ติดเรียงต่อไปอีก 2 แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร

ข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่น ๆ มีแถบกว้าง 3 เซนติเมตรติดทางด้านอินทรรณู 1 แถบ และแถบกว้าง 1 เซนติเมตร ติดเรียงต่อไปอีก 1 แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร ทั้งนี้ ยกเว้นข้าราชการการเมืองที่มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบใช้บังคับโดยเฉพาะ

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป มีแถบกว้าง 3 เซนติเมตร ติดทางด้านอินทรรณู 1 แถบ และแถบกว้าง 1 เซนติเมตรติดเรียงต่อไปอีก 1 แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ 5 และระดับ 6 มีแถบกว้าง 1 เซนติเมตร 3 แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ 3 และระดับ 4 มีแถบกว้าง 1 เซนติเมตร 2 แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ 2 มีแถบกว้าง 1 เซนติเมตร 1 แถบ ขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 5 มิลลิเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภทอื่นซึ่งไม่ได้กำหนดตำแหน่งออกเป็นระดับ แต่รับเงินเดือนตามระดับ ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ให้ใช้เครื่องหมายตำแหน่งตามระดับเงินเดือนที่ได้รับ

สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญ เฉพาะแถบที่ขมวดเป็นวงกลมนั้น ให้ขมวดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

แถบบดงกล่าวให้ใช้สีเหลืองหรือสีทอง การติดแถบให้ติดตามขวางที่ต้นอินทรรณู แถบแรกห่างจากต้นอินทรรณู 5 มิลลิเมตร และแถบต่อไปเว้นระยะห่างกัน 5 มิลลิเมตร

การใช้เครื่องหมายตำแหน่งบนอินทรรณู ให้ใช้กับเสื้อแบบที่ 1 สำหรับข้าราชการชาย และแบบที่ 1 แบบที่ 2 และแบบที่ 3 สำหรับข้าราชการหญิง

(4) กางเกง กระโปรง

ข้าราชการชายให้ใช้กางเกงแบบราชการสีประเภทสีกาก็ไม่พับปลายขา

ข้าราชการหญิงให้ใช้กางเกงหรือกระโปรงสีประเภทสีกาก็ ได้ 5 แบบ

แบบที่ 1 กางเกง อนุโลมตามแบบของข้าราชการชาย

แบบที่ 2 กางเกงขายาว ขาตรง ไม่มีลวดลาย ขอบกางเกงกว้างประมาณ 1 นิ้ว มีหรือไม่มีกระเป๋าก็ได้ มีซิปลัดหน้าหรือด้านข้าง ไม่พับปลายขา

แบบที่ 3 กระโปรงยาวปิดเข้า ปลายบานเล็กน้อย

แบบที่ 4 กระโปรง มีตะเข็บหน้า 2 ตะเข็บ ตะเข็บหลัง 2 ตะเข็บ ยาวครึ่งเข้า ปลายบานเล็กน้อย

แบบที่ 5 กระโปรงกางเกง แบบกางเกงยาวครึ่งเข้ามีตะเข็บหน้า 2 ตะเข็บ ตะเข็บหลัง 2 ตะเข็บ มีซิปลัดหน้าและด้านหลัง

(5) เข็มขัด

ข้าราชการชาย ให้ใช้เข็มขัดทำด้วยด้ายถักสีกาก็ กว้าง 3 เซนติเมตร หัวเข็มขัดทำด้วยโลหะสีทองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางนอน ปลายมนกว้าง 3.5 เซนติเมตร ยาว 5 เซนติเมตร มีรูปครุฑพ่าห์อยู่บนกึ่งกลางหัวเข็มขัด ไม่มีเข็มสำหรับสอดรู ปลายเข็มขัดหุ้มด้วยโลหะสีทองกว้าง 1 เซนติเมตร

ข้าราชการหญิงให้ใช้เข็มขัด 2 แบบ

แบบที่ 1 ให้คาดทับขอบกระโปรง โดยใช้เข็มขัดอนุโลมตามแบบข้าราชการชาย

แบบที่ 2 ให้คาดทับเสื้อ โดยใช้เข็มขัดผ้าสีประเภทสีกาก็ สีเดียวกับสีเสื้อ กว้าง 2.5 เซนติเมตร หัวสี่เหลี่ยมหุ้มผ้า

(6) รองเท้า ถุงเท้า

ข้าราชการชาย ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหรือหุ้มข้อหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ หรือสีน้ำตาล ไม่มีลวดลาย ถุงเท้าสีเดียวกับรองเท้า

ข้าราชการหญิง ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหรือรัดสันหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ หรือสีน้ำตาลแบบปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย สันสูงไม่เกิน 10 เซนติเมตร

(7) เครื่องหมายแสดงสังกัด ให้มีเครื่องหมายแสดงสังกัด ทำด้วยโลหะไปรงสีทองไม่มีขอบ สูง 2 เซนติเมตร ติดที่คอเสื้อตอนหน้าทั้งสองข้างเป็นรูปดังต่อไปนี้

สำนักนายกรัฐมนตรี

รูปตราราชสีห์คชสีห์รักษาวัชรธรรมณูญ

กระทรวงการคลัง	รูปตราปั้กษาอายุภั้กษั
กระทรวงการต่างประเทศ	รูปตราปั้วแก้้ว
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รูปตราพระพิรุณทรงนาค
กระทรวงคมนาคม	รูปตราพระรามทรงรถ
กระทรวงพาณิชย์	รูปตราพระวิสุกรรม
กระทรวงมหาดไทย	รูปตราราชสีห์
กระทรวงยุติธรรม	รูปตราพระดุลพ่าห์
กระทรวงวิทยาศาสตร์- เทคโนโลยีและการพลังงาน	รูปตราปรมาณู เฟืองจั้กรและ ดวงอาทิตย์
กระทรวงศึกษาธิการ	รูปตราเสมาธรรมจั้กร
กระทรวงสาธารณสุข	รูปตราคบเพลิง มีปั้กและงูพันคบเพลิง
กระทรวงอุตสาหกรรม	รูปตรานารายณ์เกษียรสมุทร
ทบวงมหาวิทยาลัย	รูปตราวชิระ
ราชบั้ดติตสถาน	รูปตรามหามงกุฎเหนือพระขรรค์และ หนังสือ
สำนักพระราชวังและ	รูปตรามหามงกุฎและอุณาโลม
สำนักราชเลขาธิการ	
สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน	รูปตราคั้นจั้งประดิษฐ์หน้าพานรัฐ ธรรมณูญ

สำหรับข้าราชการหญิง ให้ติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่คอบะของเลื้อ้ตอนบนทั้งสองข้าง
เหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(8) ป้ายชื่อและตำแหน่ง

ให้มีป้ายชื่อพื้นสีด้า ขนาดกว้างไม่เกิน 2.5 เซนติเมตร ยาวไม่เกิน 7.5 เซนติเมตร แสดงชื่อตัว ชื่อสกุล และชื่อตำแหน่งในการบริหารงานหรือชื่อตำแหน่งในสายงานตามท้องคั้การ กลางบริหารงานบุคคลกำหนด ประดับที่อกเลื้อ้เหนือกระเป่าบนขวา

2.2 เครื่องแบบพิธีการ

ก. เครื่องแบบปกติขาว ประกอบด้วย

(1) หมวก

ข้าราชการชายให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีขา ว กะบังหน้าทำด้วยหนังหรือวัสดุ เทียมหนังสือด้า สายรัดคางสีทองกว้าง 1 เซนติเมตร มีดุมโลหะสีทอง ตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวก ข้างละ 1 ดุม ผ้าพันหมวกสีขา ว ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดินสีทองสูง 5 เซนติเมตร บนหมอน สั้กหลายดสีขา ว

ข้าราชการหญิง ให้ใช้หมวกได้ 2 แบบ

แบบที่ 1 อนุโลมตามแบบหมวกของข้าราชการชาย แต่เป็นทรงอ่อน

แบบที่ 2 หมวกแก้้ปทรงอ่อนพับปั้กสีขา ว สายรัดคางสีทองมีดุมโลหะสีทอง ตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ 1 ดุม ผ้าพันหมวกสีขา ว ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดินสี ทองสูง 4.5 เซนติเมตร บนหมวกสั้กหลายดสีขา ว

การสวมหมวกให้สวมในโอกาสอันสมควร

(2) เสื้อ

ข้าราชการชาย ให้ใช้เสื้อแบบราชการสีขาว ใช้ดุมสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ 5 ดุม ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้ายด้วย

ข้าราชการหญิง ให้ใช้เสื้อนอกคอแบบสีขาวแบบคอแหลมหรือคอป้านแขนยาว ถึงข้อมือ มีตะเข็บหลัง 4 ตะเข็บ ที่แนวส่าบอกมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร 3 ดุม สำหรับแบบเสื้อคอแหลม และ 5 ดุม สำหรับแบบเสื้อคอป้าน มีกระเป๋าล่างข้างละ 1 กระเป๋า เป็นกระเป๋าจาะเยี่ยงเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋าและให้ใช้เสื้อคอพับแขนยาวสีขาว ผูกผ้าพันคอสีดำเงื่อนกลาสี ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายด้วย

(3) อินทราญ ให้มีอินทราญเชิงกว้าง 4 เซนติเมตร ยาวตามความของบ่า พื้นสักหลาดสีดำ ติดทับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ด้านคอปลายมนติดดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็ก อินทราญมีลายดังนี้

ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรี บัณฑิตสีทอง ปลายช้อยพุกษ์เต็มแผ่นอินทราญ

ข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่น ๆ มีแถบสีทองกว้าง 5 มิลลิเมตร เป็นขอบและบัณฑิตสีทองปลายช้อยพุกษ์ยาวตลอดส่วนกลางของอินทราญ ทั้งนี้ ยกเว้นข้าราชการการเมืองที่มีกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบใช้บังคับโดยเฉพาะ

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป มีแถบสีทองกว้าง 5 มิลลิเมตร เป็นขอบ และบัณฑิตสีทองปลายช้อยพุกษ์ยาวตลอดส่วนกลางของอินทราญ

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 5 และระดับ 6 มีแถบสีทองกว้าง 1 เซนติเมตร เป็นขอบ และบัณฑิตสีทองปลายช้อยพุกษ์ มีดอก 3 ดอก เรียงตามส่วนยาวของอินทราญ ไม่เกิน 3 ใน 4 ส่วน ของอินทราญ

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ 3 และระดับ 4 มีแถบสีทองกว้าง 1 เซนติเมตร เป็นขอบ และบัณฑิตสีทองปลายช้อยพุกษ์ มีดอก 2 ดอก เรียงตามส่วนยาวของอินทราญ ไม่เกินครึ่งหนึ่งของอินทราญ

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ 2 มีแถบสีทองกว้าง 1 เซนติเมตร เป็นขอบ และบัณฑิตสีทองปลายช้อยพุกษ์ มีดอก 1 ดอก ไม่เกิน 1 ใน 4 ส่วนของอินทราญ

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ 1 มีแถบสีทองกว้าง 5 มิลลิเมตร เป็นขอบ

สำหรับข้าราชการพลเรือนประเภทอื่นซึ่งไม่ได้กำหนดตำแหน่งออกเป็นระดับ แต่รับเงินเดือนตามระดับ ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ให้ใช้อินทราญตามระดับเงินเดือนที่ได้รับ

(4) กางเกง กระโปรง

ข้าราชการชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีขาวขาวยาวไม่พับปลายขา

ข้าราชการหญิง ให้ใช้กระโปรงสีขาว ดีเกร็ดด้านหน้า 2 แถบ และด้านหลัง 2 แถบ ยาวปิดเข่า ปลายบานเล็กน้อย ให้กับแบบเสื้อคอแหลมหรือกระโปรงสีขาวยาวปิดเข่า ปลายบานเล็กน้อย ให้กับแบบเสื้อคอป้าน

(4) รองเท้า ถุงเท้า

ข้าราชการชาย ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหนึ่งหรือวัดตุเทียมหนึ่งสีดำชนิดผูก ถุงเท้าสีดำ

ข้าราชการหญิง ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหนึ่งหรือวัดตุเทียมหนึ่งสีดำ แบบปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย สันสูงไม่เกิน 10 เซนติเมตร ถุงเท้ายาวสีเนื้อ

ข. เครื่องแบบสีทากีคอตั้ง ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่สีของหมวก ผ้าพันหมวก หมอนสักหลาดสำหรับปักครุฑพ่าห์ เสื้อและกางเกงหรือกระโปรง เป็นสีประเภทสีทากี

ค. เครื่องแบบครึ่งยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่กางเกงหรือกระโปรง ให้ใช้ผ้าสักหลาดหรือเลิร์จสีดำ ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ง. เครื่องแบบเต็มยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบครึ่งยศ สวมสายสะพาย

จ. เครื่องแบบสโมสร

เครื่องแบบสโมสรสำหรับข้าราชการชายมี 3 แบบ คือ

(1) เครื่องแบบสโมสร ก. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบเต็มยศ

(2) เครื่องแบบสโมสร ข. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ก. เว้นแต่

เสื้อ ให้ใช้เสื้อสโมสรสีขาว ทำด้วยผ้าสักหลาดหรือเลิร์จเปิดอก ปาดเอว มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้อมือข้างละ 3 ดุม ที่ระหว่างอกกับเอวข้างละ 3 ดุม และที่บรวบเสื้อมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ข้างละ 1 ดุม ดุมคู่นี้มีสายร้อยสีทองร้อยติดกัน ประกอบด้วยเสื้อสีขาว ดุมโลหะสีทองตามครุฑพ่าห์ 3 ดุม และเสื้อเชิ้ตสีขาวอกแข็ง ข้อมือแข็ง คอเชิ้ตชั้นเดียวแบบปักผีเสื้อ ผูกผ้าผูกคอสีดำ เงื่อนหูกระต่าย

เครื่องหมายสังกัด ให้ติดที่คอเบาะของเสื้อตอนบนทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ในฤดูร้อน ให้ใช้กางเกงสีขาวแทนกางเกงสีดำได้

(3) เครื่องแบบสโมสร ค. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ข. เว้นแต่เสื้อเชิ้ตอกแข็งให้ใช้เสื้อเชิ้ตอกอ่อนสีขาว และเสื้อกั๊กให้ใช้แพรแถบสีเดียวกับกางเกงรัดเอวแทน แพรแถบนี้ส่วนกลางด้านหน้ากว้าง 12 เซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างเรียวกว้าง 10 เซนติเมตร ที่ปลายมีขอเกี่ยวติดกันในขณะคาดทางด้านหลัง

สำหรับข้าราชการหญิง ให้แต่งตามสมัยนิยม

ข้อ 3 ข้าราชการสังกัดสำนักพระราชวังและสำนักราชเลขาธิการ ให้ใช้เครื่องแบบเหมือนข้าราชการประเภทอื่น ๆ เว้นแต่อินทราชนูของเครื่องแบบปกติ เครื่องแบบครึ่งยศ เครื่องแบบสโมสร ให้เพิ่มเส้นลวดสีทองติดที่ขอบริมแถบทองด้านนอก

สำหรับข้าราชการผู้ใดที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) มหาดเล็กหลวง

(2) ตำรวจหลวงรักษาพระองค์

(3) เจ้าพนักงานพระราชพิธี

(4) พนักงานรถยนต์หลวง เรือยนต์หลวง

ให้แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายตามจารีตตามประเพณีอันเคยมีมาในราชสำนัก แต่กาลก่อนได้ในโอกาสที่สำนักพระราชวังมีคำสั่งให้แต่ง

การแต่งกายตามประเพณีดังกล่าว ให้ประดับแพรแถบหรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานตามหมายกำหนดการ

ข้อ 4 ข้าราชการนอกประจำการ ให้ใช้เครื่องแบบเหมือนข้าราชการประจำการ เว้นแต่เครื่องหมายสังกัดให้ติดที่อกเสื้อเบื้องขวา

ข้อ 5 ภายใต้บังคับ (3) ของ ก. ของ 2.2 ในข้อ 2 ข้าราชการวิสามัญและข้าราชการประเภทอื่นซึ่งไม่ได้กำหนดตำแหน่งออกเป็นระดับตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้ใช้เครื่องแบบตามกฎหมายนี้ "แต่ข้าราชการคนใดควรแต่งระดับใดให้เป็นไปตามระเบียบซึ่งสำนักนายกรัฐมนตรีเทียบไว้"

ข้อ 2 ให้ยกเลิกบัญชีอักษรย่อชื่อจังหวัดท้ายกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 63 (พ.ศ. 2514) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478 และให้ใช้บัญชีอักษรย่อชื่อจังหวัดท้ายกฎสำนักนายกรัฐมนตรีนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2523

พลเอก ป. ดิถสุวานนท์

นายกรัฐมนตรี

กฎสำนักนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 81 (พ.ศ. 2536)

ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน

พุทธศักราช 2478

*****

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478 นายกรัฐมนตรีออกกฎสำนักนายกรัฐมนตรีไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ 4 แห่งกฎสำนักนายกรัฐมนตรีออกตามความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478 ลงวันที่ 26 ธันวาคม พุทธศักราช 2478 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 71 (พ.ศ. 2523) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ 4 ข้าราชการนอกประจำการ ให้ใช้เครื่องแบบเช่นเดียวกับข้าราชการประจำการ เว้นแต่ให้ติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าข้างซ้ายและเครื่องหมายอักษร นก ทำด้วยโลหะ โปร่งสีทองไม่มีขอบ สูง 2 เซนติเมตร ที่ปกคอเสื้อด้านหน้าข้างขวา”

ให้ไว้ ณ วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2536

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้ คือ เนื่องจากลักษณะของเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือนนอกประจำการฝ่ายพลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีติดเครื่องหมายแสดงสังกัดไม่เหมาะสม สมควรปรับปรุงวิธีติดเครื่องหมายแสดงสังกัดเสียใหม่ และกำหนดเครื่องหมายแสดงสัญลักษณ์ของข้าราชการนอกประจำการ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเครื่องแบบข้าราชการนอกประจำการฝ่ายอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องออกกฎสำนักนายกรัฐมนตรีนี้